

Handläggare
Jazmine Hjorth
Telefon: 08-508 25 640**Till**
Socialnämnden
2017-03-28

Förslag till reviderade riktlinjer för riksfärdtjänst

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förslaget till revideringen av riktlinjer för riksfärdtjänst.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.

Peter Svensson
Tf förvaltningschefVeronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har på uppdrag av kommunfullmäktige reviderat riktlinjerna för riksfärdtjänst som togs i kommunstyrelsen 2006. Lagändringar och förändringar i rättspraxis som har skett sedan 2006 ingår i detta förslag till riktlinjer. Riktlinjerna från 2006 är relativt kortfattade i sin utformning och syftet med de förändringar som gjorts i detta förslag är att öka förståelsen för lagens innehåll, och därmed öka rätts säkerheten i tillämpningen av denna. Förvaltningen föreslår att det tydliggörs i föreslagna riktlinjer att medresenär ska tillåtas vid riksfärdtjänstresa med taxi eller specialfordon i mån av plats och att denne betalar samma egenavgift som den enskilde. Förvaltningen föreslår även att ett tillägg görs som ger rätt att medta egna barn under 18 år som medresenär och att riksfärdtjänstresenärer under 18 år får ta med syskon under 18 år. Medresenärer under 26 år och studerande föreslås i dessa riktlinjer betala endast 70 % av vad resenär som är 26 år eller äldre betalar. Förslaget i riktlinjerna som avser kommunens rätt att ta ut avgift för medresenär vid riksfärdtjänstresa måste beslutas av kommunfullmäktige för att kunna börja gälla.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer och överlämnar det till kommunstyrelsen för behandling i kommunfullmäktige.

Bakgrund

Stockholms stads gällande riktlinjer för handläggning av riksfärdtjänst beslutades av kommunstyrelsen 2006-09-27. År 2013 gjordes en revidering av dessa riktlinjer, vilka behandlades i socialnämnden. I budget för år 2017 ges socialnämnden i uppdrag att revidera riktlinjerna på nytt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förslaget till riktlinjer har utarbetats i samråd med en arbetsgrupp bestående av representanter från flera stadsdelsförvaltningar. Även äldreförvaltningen har tagit del av förslaget och lämnat synpunkter. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 22 mars 2017 och i rådet för funktionshinderfrågor den 23 mars 2017.

Ärendet

Lag (1997:735) om riksfärdtjänst ger kommunerna ansvar för att personer med en stor och varaktig funktionsnedsättning ges förutsättningar att till motsvarande kostnader som andra göra privata resor i Sverige med ändamålet rekreation, fritidsverksamhet eller enskild angelägenhet. Kommunens ansvar består i att ersätta den enskilde för den merkostnad som uppstår för resan på grund av funktionsnedsättningen. Kommunfullmäktige har gett stadsdelsnämnderna ansvar för insatserna enligt denna lag.

Med anledning av att det krävs beslut från kommunfullmäktige för att möjliggöra att kommunen tar ut en avgift för medresenär vid riksfärdtjänstresa, samt att förändringar skett i lagen om riksfärdtjänst och tillhörande praxis behöver nu gällande riktlinjer revideras. Förvaltningen anser också att de delar som avser regler kring hjälpmedel, ledsagning, färdstätt och handläggning av ansökan om riksfärdtjänst har behövt förtydligas. Detta för att öka likställigheten och rättsäkerheten i staden i samband med utredning och beslut om resa med riksfärdtjänst.

Förvaltningen har utöver reviderade riktlinjer också tagit fram stadsgemensamma utrednings- och beslutsmallar samt uppdaterat informationen och ansökningsblanketten för riksfärdtjänst. En informationssatsning genomförs också under 2017 för att öka riksfärdtjänsthandläggarnas kunskap om dokumentation och handläggning vid utredning av riksfärdtjänst.

Lagändringar:

Följande lagändringar och prejudikat har tillförts förslaget till reviderade riktlinjer för riksfärdtjänst.

- I lagen om riksfärdtjänst 5 § har ett nytt stycke lagts till. Av det framgår att om den enskilde är under 18 år ska prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning. I praktiken innebär detta att beslutsfattaren ska ta ställning till huruvida ett barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning själv skulle kunna göra den resa, för vilken den enskilde har ansökt om resa med riksfärdtjänst. Det betonas att föräldraansvaret ska kompensera för barnets ålder, inte för dess funktionsnedsättning. Detta innebär att om ett barn har en funktionsnedsättning som kräver resa med specialfordon ska riksfärdtjänst beviljas oavsett barnets ålder.

Nya prejudikat:

- I Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) mål nr. 4942-10 har fastslagits att riksfärdtjänst inte ska beviljas för resor i samband med fackliga uppdrag, då dessa är tätt sammankopplade med personens arbete och därmed ska bekostas av arbetsgivaren.
- Kammarrätten i Göteborg (mål nr. KGG_4144-09) och kammarrätten i Stockholm (mål nr. KST_7587-08) tydliggör att resor med riksfärdtjänst inte ska anses täckas av omkostnadsersättningen som ingår i assistansersättningen, när den enskilde behöver ha sin personliga assistent som ledsagare för att genomföra resan.
- JO (3127-2006) uttalade år 2007 att beslut om resor med riksfärdtjänst normalt bör avse en resa i taget. Detta med hänvisning till att en bedömning måste göras av beslutsfattaren inför varje resa utifrån den enskildes hälsotillstånd och vilken service som erbjuds vid de aktuella stationerna och terminalerna. Såväl den enskildes hälsotillstånd som serviceutbud vid olika stationer kan förändras över tid, varför det inte är möjligt att göra en bedömning för ett flertal resor under en kommande tidsperiod.

Förtydliganden i förslag till riktlinjer:

I kapitlet *Rätt till riksfärdtjänst* redogörs för reglerna kring vem som har rätt till riksfärdtjänst och att respektive stadsdelsnämnd ansvarar för personer som är folkbokförda i den egna stadsdelen. En hänvisning görs till riktlinjerna om ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna, för de situationer där frågetecken kring detta

kan uppstå. Ett tillägg har gjorts som tydliggör att riksfärdtjänst inte ska beviljas med anledning av att allmänna kommunikationer går för sällan eller vid fel tid, för resa med privat bil, hyrt fordon eller som ersättning till person som transporterar den enskilde och inte heller för anslutningsresa.

I kapitlet *Handläggning av riksfärdtjänst* är det mesta nytt. Några delar återfinns i nuvarande riktlinjer från 2006. Följande tillägg har gjorts: ansökan kan vara såväl skriftlig som muntlig och det ska tydligt framgå vad den avser, information om ansökningstid, utredningsskyldighet oavsett sent inkommen ansökan, ombud eller biträde vid ansökan, vilken information som bör inhämtas och framgå av utredningen, vikten av samtycke och bestämmelser om dokumentation av uppgifter. Ett nytt tillägg är också att huvudregeln för beslut är att bevilja enstaka resa (en resa i taget) med riksfärdtjänst och inte flera resor under en specifik tidsperiod (JO-uttalande, 3127-2006). Förtydligande har gjorts gällande att en prövning enligt lagen om riksfärdtjänst aldrig inkluderar någon prövning utifrån skälig levnadsnivå (SoL) eller goda levnadsvillkor (LSS). I riktlinjerna anges att staden har gått över till digital hantering gällande att meddela upphandlad leverantör för riksfärdtjänst vad den enskilde har beviljats.

I kapitlen *Behov av stöd för att genomföra resan och Avgifter* har följande tillägg gjorts:

- Staden tillåter att medresenär följer med i taxi eller specialfordon i mån av plats och att denne i enlighet med förordning (1993:1148) betalar samma egenavgift som den enskilde.
- Riksfärdtjänstresenärens egna barn under 18 år får följa med som medresenär och riksfärdtjänstresenärer under 18 år får ta med syskon under 18 år. I enlighet med förordning (1996:1094) föreslås medresenärer under 26 år och studerande betala endast 70% av vad resenär som är 26 år eller äldre betalar.

Medresenär tillåts endast om samtliga ryms i ett och samma fordon. Ett kommunfullmäktigebeslut krävs för att kommunen ska ha rätt att ta ut avgift, vilket innebär att ovan förslag kan träda i kraft först om kommunfullmäktige beslutar om att godkänna föreslagna riktlinjer för riksfärdtjänst.

I kapitlet förtydligas också att endast behov av ledsagare och hjälpmedel för att genomföra resan ger rätt till resa med riksfärdtjänst. Om riksfärdtjänst har beviljats för resa och den

enskilde behöver ta med sig hjälpmedel som behövs framme vid resmålet och de medtagna hjälpmedelen innebär ett kostsammare färd sätt eller extra avgifter, är det den enskilde som ansvarar för att bekosta detta. Det faktum att den enskilde inte kan ordna med en ledsagare själv för beviljad resa med riksfärdtjänst är inte skäl till att bevilja resa med ett mer kostsamt färd sätt. Det är inte inom ramen för lagen om riksfärdtjänst att bekosta ledsagaren eller tillhandahålla ledsagning. Kommunens riksfärdtjänst ersätter endast ledsagarens samtliga resekostnader i samband med ledsagningen. Ibland uppstår en situation där den enskilde reser bort under en period och behöver ledsagare på resan till och från resmålet. Stadsdelsnämnden ersätter då ledsagarens resor både tur och retur vid avrese- samt hemkomsttillfället. För ledsagarens resor utan riksfärdtjänstresenären ska endast det minst kostsamma färd sättet ersättas av kommunen.

Kapitlet *Husdjur* är helt nytt och innebär att riksfärdtjänstresenärer i behov av exempelvis ledarhund på grund av sin funktionsnedsättning tillåts medta detta inom ramen för lagen om riksfärdtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen bedömer att samtliga förtydliganden som har gjorts i de föreslagna riktlinjerna kommer att minska osäkerhet gällande tillämpningen av lagen och därmed öka rättsäkerheten och likställigheten i staden i dessa ärenden. Gällande tillägget som avser rätt till medresenär vid resa med taxi/specialfordon påverkas inte stadsdelsnämndernas kostnader för riksfärdtjänst, däremot ökar möjligheten att alla som beviljas riksfärdtjänst bedöms lika. Tillägget som gjorts avseende att medta egna barn under 18 år och syskon som medresenär påverkar inte heller kostnaden men bedöms öka likställigheten i hanteringen av denna fråga samt att det blir tydligt för den enskilde vad denne har rätt till gällande medresenär. Om förslaget avseende att medresenärer under 26 år och studerande endast ska betala 70 % av vad resenär som är 26 år eller äldre betalar antas av kommunfullmäktige skulle detta innebära en förbättring för dem som berörs av detta. Förslaget att tillåta riksfärdtjänstresenärer i behov av att medta djur på grund av sin funktionsnedsättning inom ramen för sin riksfärdtjänstresa kan innebära en ökad kostnad i form av sanering av fordonet efter genomförd resa.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer och överlämnar det till kommunstyrelsen med förslaget att kommunfullmäktige ska anta föreslagna riktlinjer.

Bilaga

1. Riktlinjer riksfärdtjänst dnr. 3.1.1.-60/2017 (förslag).